

PREDKLADACIA SPRÁVA

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky predkladá návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) sa predkladá na základe vykonania ústavných garancií vyplývajúcich z novelizovaného čl. 39 ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení ústavného zákona č. 422/2020 Z. z. (ďalej len „Ústava SR“), záväzkov vlády Slovenskej republiky v oblasti sociálneho poistenia vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2021-2024, Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, zo špecifického odporúčania Rady Európy pre Slovenskú republiku „zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a to najmä systému zdravotnej starostlivosti a dôchodkového systému“ a z potreby vysporiadania sa s niektorými problémami v oblasti sociálneho poistenia vyplývajúcimi z aplikačnej praxe.

Účelom navrhovanej právnej úpravy v článku I je ustanoviť spôsob realizácie ústavných garancií obsiahnutých v čl. 39 ods. 3 až 5 Ústavy SR účinných od 1. januára 2023 vo vykonávacom predpise, ktorým je zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). V tejto súvislosti sa navrhuje zaviesť do zákona o sociálnom poistení tzv. rodičovský dôchodok a zakotviť možnosť, aby osobe, ktorá dosiahla ustanovený počet odpracovaných rokov, vznikol nárok na predčasný starobný dôchodok. Zohľadňujúc záväzok vyplývajúci z návrhu Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky sa navrhuje, aby krátenie takéhoto predčasného starobného dôchodku bolo aktuárne neutrálné. Reflektujúc na vypustenie tzv. „dôchodkového stropu“ z Ústavy SR a záväzky vyplývajúce z návrhu Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky ako aj zo špecifického odporúčania Rady Európy pre Slovenskú republiku sa návrhom zákona navrhuje opätovne obnoviť spôsob určovania dôchodkového veku v závislosti od rastu strednej dĺžky života. V nadväznosti na uvedené špecifické odporúčanie Rady Európy pre Slovenskú republiku sa navrhuje aj korekcia aktuálnej dôchodkovej hodnoty a zrušenie maximálneho mesačného vymeriavacieho základu na platenie poistného, pričom sa zároveň navrhuje zvýšenie maximálnych vymeriavacích základov na určenie sumy nemocenských dávok a dávky v nezamestnanosti zo súčasného 2-násobku všeobecného vymeriavacieho základu na 2,5-násobok.

Cieľom návrhu zákona je aj vysporiadanie sa s niektorými problémami v oblasti nemocenského a dôchodkového poistenia vyplývajúcich z aplikačnej praxe. Navrhuje sa zaviesť elektronické potvrdzovanie dočasnej pracovnej neschopnosti (ePN), upraviť tzv. československé dôchodky a zosúladiť ustanovenia zákona o sociálnom poistení s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vo veci posudzovania nároku na čiastkový starobný dôchodok poistencov, ktorí získali obdobie výkonu služby policajta a vojaka v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok a ktorí súčasne získali obdobie dôchodkového poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia v dĺžke kratšej ako 10, resp. 15 rokov. Navrhuje sa aj právna úprava týkajúca sa zrušenia ročného zúčtovania v sociálnom poistení. Súčasťou návrhu sú aj ďalšie čiastkové úpravy.

Predkladaným návrhom sa v súvislosti so zavedením ePN, ako aj z dôvodu právnych úprav vyplývajúcich z aplikačnej praxe vstupuje článkami II až VI, IX až XI a článkami XIII a XIV a článkom XVI do Zákonníka práce, zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej

republiky a Železničnej polície, zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore, zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V článkoch VII, VIII a XII sa v súvislosti s návrhom zaviesť do zákona o sociálnom poistení rodičovský dôchodok ako aj v súvislosti s úpravou vyplývajúcou z aplikačnej praxe navrhuje upraviť zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V článku XV sa zo zákona č. 317/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 466/2019 Z. z. navrhujú vypustiť ustanovenia, ktoré mali zaviesť ročné zúčtovanie v sociálnom poistení od 1. januára 2023. Zároveň sa navrhujú vypustiť ďalšie ustanovenia, ktoré sa v súvislosti so zrušením ročného zúčtovania v sociálnom poistení stávajú nadbytočnými (právna úprava zákona o sociálnom poistení, zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

V článku XVII sa navrhujú vypustiť ustanovenia zákona č. 385/2019 Z. z. o kompenzačnom príspevku baníkom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 215/2021 Z. z., ktoré sa v súvislosti so zrušením ročného zúčtovania v sociálnom poistení stávajú nadbytočnými (právna úprava zákona o sociálnom poistení).

V článku XVIII sa navrhujú vypustiť ustanovenia zákona č. 467/2019 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 426/2020 Z. z., ktoré sa v súvislosti so zrušením ročného zúčtovania v sociálnom poistení stávajú nadbytočnými (právna úprava zákona o sociálnom poistení).

V článku XIX sa navrhujú vypustiť ustanovenia zákona č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, ktoré sa v súvislosti so zrušením ročného zúčtovania v sociálnom poistení stávajú nadbytočnými (právna úprava zákona o sociálnom poistení).

V článku XX sa navrhujú vypustiť ustanovenia zákona č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktoré sa v súvislosti so zrušením ročného zúčtovania v sociálnom poistení stávajú nadbytočnými (právna úprava zákona o sociálnom poistení).

Predložený návrh nebol predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Navrhuje sa, aby tento zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2022 okrem čl. XIII bodu 3, ktorý nadobúda účinnosť 1. apríla 2022, čl. I bodov 1, 9, 11, 13 až 15, 17 až 31, 33 až 53, 57, 58, 60, 65, 69 až 73, 75, 78, 80, 89, 101, 102, 105, 111, 113, 118, 120 až 122, 125, 128, § 293f až 293fw v bode 148, bodov 149, 151 a 152, čl. VI bode 1, čl. VII, čl. VIII bodov 1, 2, 4 a 5 a čl. XII, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2023 a čl. IX bodov 1 až 3, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2024.

Účinnosť od 1. apríla 2022 v čl. XIII bode 3 sa navrhuje z dôvodu kolízie ustanovení upravujúcich inštitút elektronickej dočasnej pracovnej neschopnosti s už platnou právnou úpravou zavedenou zákonom č. 310/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon proti byrokracii.

Účinnosť 1. januára 2023 sa navrhuje pri ustanoveniach, ktorými sa nahrádzajú ustanovenia o ročnom zúčtovaní, ktoré mali byť účinné od 1. januára 2023, pri ustanoveniach, ktoré je vzhľadom k účinnosti novely Ústavy SR (1.1.2023) potrebné vykonať až od 1. januára 2023 a pri ustanoveniach, pri ktorých je potrebné zabezpečiť dostatočnú legisvakačnú dobu na identifikáciu okruhu dotknutých osôb a nastavenie implementačných informačných systémov. Účinnosť 1. januára 2024 v čl. IX bodoch 1 až 3 sa navrhuje z dôvodu zabezpečenia dostatočného času na zapojenie špecialistov do potvrdzovania dočasnej pracovnej neschopnosti elektronicou formou.

Návrh zákona bol v dňoch od 29. júla 2021 do 18. augusta 2021 predmetom medzirezortného pripomienkového konania prostredníctvom portálu Slov-Lex. Výsledky pripomienkového konania sú uvedené vo vyhodnotení pripomienkového konania.